

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

Навчально-науковий інститут фізичної культури

Кафедра логопедії

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор НН інституту
фізичної культури

Михайло ЛЯННОЙ

«28» вересня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сенсорна інтеграція в роботі логопеда

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016 Спеціальна освіта

Освітньо-професійна програма: Спеціальна освіта (Логопедія)

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною
комісією

НН інституту фізичної культури

«28» вересня 2023 р.

Голова

Людмила МОРОЗ, к.пед.н., доцент

Розробники: Людмила МОРОЗ, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
логопедії _____

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри логопедії
Протокол № 3 від «27» вересня 2023 р.

Завідувач кафедри
Анатолій КРАВЧЕНКО, к.п.н., професор _____

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	магістр	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
2-й		2-й	
Лекції			
14 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
14 год.		4 год.	
Лабораторні			
- год.		- год.	
Самостійна робота			
62 год.		82 год.	
Консультації:			
- год.		- год.	
Загальна кількість годин - 90		Вид контролю:	
	залік		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Освітня компонента «Сенсорна інтеграція в роботі логопеда» розкриває сутність та особливості процесу сенсорної інтеграції; особливості прояву, діагностування та диференціації порушень обробки сенсорної інформації в роботі логопеда; корекцію дисфункцій сенсорної інтеграції та пов'язаних із нею порушень розвитку, функціонування, поведінки та навчання у процесі логопедичної роботи.

У результаті опанування освітньою компонентою здобувачі поглиблюють знання щодо будови та функціонування сенсорних систем; інтегративних функцій нервової системи; причин, рівнів, проявів та наслідків порушень обробки сенсорної інформації; обстеження та диференціації дисфункцій сенсорної інтеграції; особливостей впровадження підходів, заснованих на теорії сенсорної інтеграції в логопедичну роботу.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Дисципліна «Сенсорна інтеграція в роботі логопеда» використовує досягнення та методи фундаментальних та прикладних наук. Тому при вивченні дисципліни «Сенсорна інтеграція в роботі логопеда» студентам необхідні знання з анатомії, фізіології, психології, нейрофізіології, нейропсихології, педагогіки, логопедії тощо.

3. Результати навчання за дисципліною

Вивчення дисципліни «Сенсорна інтеграція в роботі логопеда» передбачає формування знань про можливості оптимізації логопедичної роботи з використанням засобів сенсорної інтеграції.

Завдання курсу

Теоретичні:

- сформувати знання про сутність та особливості прояву дисфункцій сенсорної інтеграції в дітей із порушеннями мовлення;
- сформувати знання про способи корекції дисфункцій сенсорної інтеграції та особливості їх застосування в роботі логопеда.

Практичні:

- набути вміння виявляти та диференціювати розлади сенсорної інтеграції в дітей з порушеннями мовлення;
- набути вміння визначати загальну стратегію та індивідуальну програму корекції дисфункцій сенсорної інтеграції в дітей із порушеннями мовлення;
- набути вміння розробляти програми та впроваджувати в логопедичну роботу засоби сенсорної інтеграції.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача
90 – 100	Здобувач виявляє творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для творчого вирішення навчальних завдань, переконливо аргументує відповіді, обґрунтовує власні міркування та умозаключення.
82 - 89	Здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, правильно вирішує навчальні завдання, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких не значна, добирає аргументи для підтвердження думок.
74 - 81	Здобувач вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти допущені помилки.
64 - 73	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є

	суттєві.
60 - 63	Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за вихідний, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, з допомогою викладача може виправляти значну кількість суттєвих помилок.
35-59	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.
1 - 34	Здобувач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів.

Критерії поточного контролю знань і умінь студентів

Поточний контроль теоретичних знань студентів здійснюється за 5-бальною шкалою: 1-2,5 – “задовільно”, 3-4 - “добре”, 4,5-5 - “відмінно”.

Виконання кожного самостійного завдання оцінюється від 1 до 15 балів;

Вирішення проблемної ситуації чи ситуативного завдання оцінюється від 1 до 10 балів.

Виконання індивідуального (групового) науково-дослідного завдання оцінюється від 1 до 15 балів.

Розподіл балів

Поточний контроль						Разом	Сума	
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2					
Т 1.1.	Т 1.2.	Т 1.3.	Т 2.1.	Т 2.2.	Т 2.3.		35	100
Поточний контроль								
5	5	5	5	5	10			
Контроль самостійної роботи						65		
5	10	8	12	10	20			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, поточне теоретичне опитування, тестування, презентації результатів виконаних завдань та досліджень, інші види індивідуальних та групових завдань тощо.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Науково-теоретичні засади сенсорної інтеграції:

Тема 1.1. Анатомо-фізіологічне підґрунтя сенсорної інтеграції:

1. Загальна анатомо-фізіологічна характеристика сенсорних систем.
2. Характеристика організації та функціонування окремих сенсорних систем організму (зорова, слухова, соматовісцеральна, нюхова, смакова).
3. Передумови створення та розвиток теорії сенсорної інтеграції.
4. Загальна характеристика теорії сенсорної інтеграції.
5. Підготовка фахівців у світі та Україні з теорії сенсорної інтеграції.

Тема 1.2. Розвиток сенсорної інтеграції (0-7 років):

1. Поняття про сенсомоторний розвиток та сенсомоторний досвід.
2. Розвиток сенсорної інтеграції протягом першого року життя.
3. Розвиток сенсорної інтеграції протягом раннього дитинства.
4. Розвиток сенсорної інтеграції протягом дошкільного дитинства.
5. Сенсомоторний розвиток у фокусі уваги сучасного логопеда.

Тема 1.3. Характеристика дисфункцій сенсорної інтеграції:

1. Причини та класифікація дисфункцій.
2. Рівні сенсорної інтеграції та її дисфункції.
3. Дисфункції модуляції сенсорної інформації (вестибулярна, тактильна система, пропріоцептивна, зорова, аудіальна, смакова, нюхова система).
4. Супутні розлади, що зустрічаються з дисфункцією сенсорної інтеграції.

Розділ 2. Діагностика і корекція дисфункцій сенсорної інтеграції у логопедичному процесі:

Тема 2.1. Діагностика дисфункцій сенсорної інтеграції в роботі логопеда:

1. Характеристика загальних підходів, принципів і організації діагностики.
2. Анкетні (опитувальні) методики.
3. Сенсорний профіль дитини.
4. Сенсорний скринінг дитини.

Тема 2.2. Характеристика матеріально-технічного та дидактичного забезпечення оптимізації логопедичної роботи на засадах теорії сенсорної інтеграції:

1. Сенсорне обладнання в роботі логопеда.
2. Сенсорна кімната і її використання в логопедичному процесі.
3. Обладнання логопедичного кабінету.
4. Роль та місце теорії сенсорної інтеграції в практичній діяльності сучасного логопеда.

Тема 2.3. Забезпечення логопедичного процесу на засадах теорії сенсорної інтеграції.

1. Взаємодія з іншими фахівцями та батьками дитини в процесі оптимізації надання логопедичної допомоги на засадах теорії сенсорної інтеграції.
2. Розробка стратегій корекції дисфункцій сенсорної інтеграції в логопедичному процесі.
3. Підбір і впровадження підходів для «сенсорного пошуку».
4. Підбір і впровадження підходів для «сенсорного захисту».
5. Характеристика вправ та ігор для корекції дисфункцій сенсорної інтеграції в логопедичному процесі.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Ус ього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Сам. Роб.	Конс.		Лекції	Практ.	Сам. Роб.	Конс.
РОЗДІЛ 1. Науково-теоретичні засади сенсорної інтеграції										
Тема 1.1. Анатомо-фізіологічне підґрунтя сенсорної інтеграції.	9	2	2	5	-	9	1	-	8	--
Тема 1.2. Розвиток сенсорної інтеграції (0-7 років).	9	2	2	5	-	9	1	1	7	-
Тема 1.3. Характеристика дисфункцій сенсорної інтеграції	14	2	2	10	-	14	2	1	11	-
РОЗДІЛ 2. Діагностика і корекція дисфункцій сенсорної інтеграції у логопедичному процесі										
Тема 2.1. Діагностика дисфункцій сенсорної інтеграції у дітей з порушеннями мовлення.	14	2	2	10	-	14	-	-	14	-
Тема 2.2. Характеристика матеріально-технічного та дидактичного забезпечення оптимізації логопедичної роботи на засадах теорії сенсорної інтеграції.	14	2	2	10	-	14	-	-	14	-

Тема 2.3. Забезпечення логопедичного процесу на засадах теорії сенсорної інтеграції.	30	4	4	22	-	30	-	2	28	-
Усього годин	90	14	14	62	-	90	4	4	82	-

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Анатомо-фізіологічне підґрунтя сенсорної інтеграції.	2	-
2.	Розвиток сенсорної інтеграції (0-7 років).	2	1
3.	Характеристика дисфункцій сенсорної інтеграції.	2	1
4.	Діагностика дисфункцій сенсорної інтеграції у дітей з порушеннями мовлення.	2	-
5.	Характеристика матеріально-технічного та дидактичного забезпечення оптимізації логопедичної роботи на засадах теорії сенсорної інтеграції.	2	-
6.	Забезпечення логопедичного процесу на засадах теорії сенсорної інтеграції.	4	4
Разом		14	4

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна:

1. Айрес Е. Дж. Дитина і сенсорна інтеграція. Розуміння прихованих проблем розвитку з практичними рекомендаціями для батьків і спеціалістів. К.: ЦУЛ, 2022. 327 с.
2. Годдард Блайт Саллі. Оцінка нейромоторної готовності до навчання. Діагностичні тести рівня розвитку від ІНФП та шкільна корекційна програма. РАНОК, 2023. 96 с.
3. Гордієнко І., Алімова Ю. Стратегії роботи фахівця у сенсорній кімнаті. Проєкт «Розбудова структур надання послуг та освітнього потенціалу для психосоціального забезпечення у Східній Україні», Електронне видання. 35 с.
4. Мороз Л.В., Кравченко А.І. Мовленнєва й сенсорні системи та їх порушення : посібник для студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта освітньої програми «Логопедія. Спеціальна психологія» вищих педагогічних навчальних закладів. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2019. 198 с.
5. Мороз Л., Стахова Л., Зелінська-Любченко К. Сенсомоторний розвиток як предмет уваги логопеда. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2023. №2. С. 62-77.
6. Bundy A. C., Lane S. J., & Murray E. A. (Eds.), Sensory integration: Theory and practice (2nd ed.). Philadelphia: F. A. Davis. 2002.
7. Carol Stock Kranowitz. The Out-of-Sync Child: Recognizing and Coping with Sensory Processing Differences (3rd ed.). 2022.
8. Yack E., Sutton S., Aquilla P. Building Bridges Through Sensory Integration: Occupational Therapy for Children with Autism/PDD. Toronto: Print Three. 1998.

Додаткова:

1. Заплатинська А.Б. Становлення поняття «сенсорна інтеграція» у корекційній педагогіці. Корекційна та соціальна педагогіка і психологія. 2013. Вип. 23 (1). С. 48–57.

2. Скрипник Т. Сенсорна інтеграція як підґрунтя цілісного розвитку дітей з аутизмом. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2016. 4 (80). С. 24-31.

3. Стахова Л., Мороз Л. Застосування елементів сенсорної інтеграції в логопедичній роботі з дітьми дошкільного віку. *Acta Paedagogica Volynienses*. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021. 4. С.151-156.

4. Awalludin, Zarina Akbar (2019). Sensory Integration and Functional Movement: A Guide to Optimal Development in Early Childhood. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 2019. 421, 311-319.

5. Taylor, K. & Trott, M. (1991) in Williams, M.S. & Shellenberger, S. (1996) "How Does Your Engine Run?"® A leader's guide to the Alert Program® for self-regulation. Albuquerque, NM: TherapyWorks, Inc.

6. McQuiddy, V. A., Bates, A., Teeters, S., Strain-Riggs, S. R., Hoobler, A., Ramstetter, A. R., Hosp, M., Smith, S., Vines, M., & Osterfeld, H. (2022). Evaluating the Long-Term Effectiveness of an Intensive OT Sensory Integration (OT-SI) Program for Children With Challenges in Sensory Processing and Integration. *The American Journal of Occupational Therapy*, 76(Supplement_1). https://research.aota.org/ajot/article/76/Supplement_1/7610510215p1/23460/Evaluating-the-Long-Term-Effectiveness-of-an

Інформаційні ресурси:

<https://obetty.com.ua/ua/sensornaya-integratsiya/>

<https://www.sensoria.in.ua/>

<https://childmind.org/article/treating-sensory-processing-issues/>

<https://www.sensoryintegrationeducation.com/>

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою)

1. Підручники та навчальні посібники.
2. Словники та енциклопедії.

3. Наочний матеріал (відповідно теми), аудіо та відео наочність.
4. Обладнання логопедичний кабінет (приміщення і середовище кабінету, обладнання: балансири, балансувальні подушки, балансувальні на півсфери, фітболи, сухий басейн, модулі тощо).
5. Використання елементів дистанційного навчання.